

SÅ DIN EKSKOG

Fungerar på åkern, mer chansartat på skogsmark.

AV MATS HANNERZ

ATT ETABLERA NY ÄDELLÖVSKOG brukar förknippas med skyhöga kostnader. Men det finns rationella metoder som är både säkra och håller kostnaderna nere. Nu är hög tid att börja planera höstens insamling av ollon.

Eksådd på jordbruksmark användes med framgång hos några större skogsägare under de stora jordbruksomställningarna i början av 1990-talet. Erfarenheterna är goda. På en tidigare jordbruksmark kan ogräset och sorkarna hållas i schack, och själva sådden är möjlig att mekanisera. Kostnaderna kan då sänkas till mindre än hälften av vad en plantering med stora plantor kostar.

På skogsmark brottas man med problemet att gnagare äter upp ekollonen. Men med rätt markbehandling går det att få upp skog även där.

Här följer några tips hämtade från SLUs forskningsprogram om ädellövskog, där Maria Birkedal i Alnarp forskar kring ek- och boksådd.

OLLONEN KAN KÖPAS från plantskolor. De bör dock beställas i god tid. Ekollon från bra provenienser är en bristvara.

ATT SAMLA OLLON SJÄLV går också bra om man har tillgång till fina ekbestånd med mycket ollon. Bred gärna ut ett nät under ekarna innan ollonfallet på hösten. Samla upp ollonen med en till två veckors mellanrum – ligger de kvar för länge kan de bli svampangripna eller ätas upp av gnagare och fåglar.

LAGRA FÖRSIKTIGT. Insamlade ollon bör helst värmebehandlas för att få död på svampar, men det är ett konststycke att hitta rätt temperatur utan att ollonen skadas. Under vintern lagras ollonen i frys i 0° till -3°C i väntan på sådd. Helst bör de insamlade ollonen lagras hos en plantskola med bra frysar så att fukten bevaras i ollonen.

ANVÄND AVSKRÄCKNINGSMEDEL. Med behandling ökar chansen att rädda ollonen från gnagare. Forskning tyder på att minkspilling eller chilipeppar fungerar, men det finns också kommersiella avskräckare.

SÅ PÅ VÅREN, i april-maj när jorden har blivit varm. Det går också att så i oktober-november och låta ollonen övervintra i jorden innan de gror. Det ökar dock risken att de ska hittas av gnagare, skadas av svampar eller få sänkt grobarhet.

SÅ 40-70 KILO PER HEKTAR. Det motsvarar ungefär 15 000 ollon.

HÅLL OGRÄSET I SCHACK. På åkermark kan en herbicidbehandling fungera bra.

MYLLA NED OLLONEN 3-10 centimeter så att de får jämn fuktighet och inte hittas så lätt av gnagare.

SÅ FÖR HAND ELLER MED MASKIN. Det finns en dansk maskin som släpper ut ett ollon i taget. Den maskinella sådden är speci-

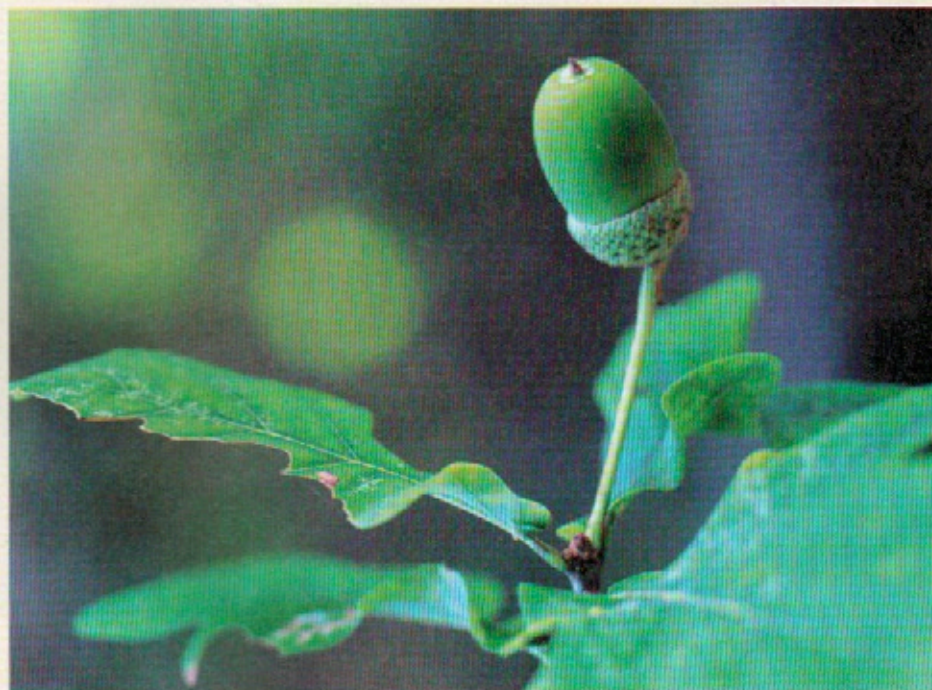
ellt lämplig för åkermark, men kan under gynnsamma förhållanden användas på markberedd skogsmark. Handsådd kan göras på en nyluckrad jordyta som sedan trycks till med en vält. Ollonen kan också sås i handgjorda hål som sparkas igen.

SÅ TÄTT. 1,5 till 2 meter mellan raderna och 30 centimeter mellan såddpunkterna kan vara lagom.

MARKBERED PÅ SKOGSMARK. Det är viktigt med en rejäl markberedning. En stor blottlagd yta minskar angreppen från smågnagare. Använd harv eller schaktblad.

FORTSÄTT GRÄSRENSA. I gräset trivs smågnagarna. Gräset i sig är dock inte lika allvarligt för ek som för bok.

HÄGNA MOT VILT innan plantorna har nått en storlek när de är begärliga för viltet.

STÖD TILL ETABLERING AV ÄDELLÖVSKOG

Det finns tre olika typer av stöd som skogsägaren kan söka hos Skogsstyrelsen:

- **Det ordinarie ädellövskogsstödet** ska kompensera markägare för de högre kostnader som uppstår på grund av föryngring med ädellöv. I första hand prioriteras föryngringar och röjningar i befintliga ädellövbestånd, men bidrag kan också ges till nyanläggning av ädellövskog. Bidragen uppgår till 80 % för återväxtåtgärder och 60 % för röjning.
- **Återväxtstödet efter stormen Gudrun** består av två typer: barrplanteringar och lövskogsplanteringar. Stöd till plantering av ädellövträd uppgår till 20 000 - 30 000 kr per hektar beroende på arealen. För att få bidrag krävs ett effektivt viltstängsel. Stödet finns kvar till 2010.
- Landsbygdsprogrammet innehåller ett **stöd för nyanläggning av ädellöv**. Det är möjligt att söka bidrag idag men bidragen börjar betalas ut först 2009. Skogsstyrelsens del av EU:s landsbygdsprogram stoppades förra året då myndigheten inte ansågs ha tillräckliga administrativa rutiner för stödet, men det kommer att återupptas.

Måste man plantera eller kan man söka bidrag för sådd av ädellöv?

Ja, det finns inget principiellt i regelverken som motsäger sådd, kommenterar Jonas Bergquist på Skogsstyrelsen. Även om blanketterna och instruktionerna i första hand talar om plantering har distrikten möjlighet att utfärda dispenser om de föreslagna metoderna anses tillförlitliga. Lokalt kan man också få undantag från reglerna om plantantal, plantstorlek och sammansättning av trädslag. Däremot är vi hårda på kravet på fungerande viltstängsel då vi har sett att viltbete har förstört många av de tidigare lövplanteringarna.

MH • Foto: Björn Svensson